

Bílý Potok

Kraj: Liberecký

Správní obvod: Frýdlant

Nadmořská výška: 430 m n. m.

Počet obyvatel: 685

Adresa URL: www.bily-potok.cz

Okres: Liberec

GPS souřadnice: 50.873742N, 15.222094E

První pís. zmínka: 1594 (430 let)

PSČ: 463 62

Historie obce Bílý Potok

Údolí řeky Smědé (dříve Wittige) bylo hustě osídlené již v 15. a 16. století. Ke konci 16. století se část osadníků, přicházejících z Lužice, rozhodla požádat tamějšího svobodného pána Melchiora z Redernu o zanechání lesního úseku v nejhořejší části údolí Wittige k osídlení. Pán z Redernu jejich žádost vyslyšel a tak byla dne 13. července 1594 založena obec Bílý Potok. Jméno obci dala Kateřina z Redernu podle potoka, pramenícího v Smědavské hoře. Padesát let po vzniku obce zde žilo 58 obyvatel, přibližně polovina z nich se živila zemědělstvím, druhou polovinu tvořili dřevorubci. Zúrodňování zalesněných částí šlo lidem jen velmi pomalu a těžce. Vedle něj se tedy obyvatelé zabývali lesními pracemi, sbíráním a zpracováním lesních plodin, výrobou různého dřevěného zboží a jeho prodejem. Nelehký život tehdejších obyvatel ještě zhoršovaly pohromy, které v průběhu let stíhaly celý kraj. Jednou úrodu zničila sucha, jindy zase povodeň, v létech 1619 - 1622 lidé trpěli hladem, ještě předtím obyvatelstvo zdecimovala morová nákaza, která zde propukla v letech 1598- 1600. V 17. století to byla také třicetiletá válka, která silně zasáhla celou oblast. Vojska procházející krajem zde opakovaně plenila a drancovala. Ani po skončení války se lidé nedočkali kýženého klidu. Následovala totiž tvrdá rekatolizace, která donutila řadu obyvatel v celém kraji opustit své domovy. Hlad se podařilo vymýt až pěstováním brambor.

Obyvatelé však všechna příkoří překonávali a postupem času se jim dařilo stále lépe. O tom svědčí i nárůst počtu obyvatel - v roce 1773 zde žilo již 101 lidí. Zásahu na tom mělo zajisté také zdomácnění bavlnářského, vlnářského průmyslu a jiných podnikání, tím také zvýšení zaměstnanosti, pokrok v pěstování zemědělských plodin, položení cest a silnic, vybudování železniční tratě apod. V letech 1774 - 1775 byla v obci Franzem Pragerem postavena dřevěná kaple. Na přelomu století však v Evropě vypukly napoleonské války, které se na životě v obci podepsaly.

V roce 1819 byla v Bílém Potoce postavena první škola. V roce 1838 kraj postihla ničující povodeň, po které bylo zastaveno splavování dřeva. Proto se zde začala uplatňovat jiná průmyslová odvětví. V 50. letech byla v obci postavena přádelna, koncem 60. let se zde rozmohl také sklářský průmysl, na počátku let sedmdesátých byla na Zadní Studánce postavena parní pila na prkna a v následujícím desetiletí tu byla postavena rozsáhlá tkalcovna na vlněné zboží, která využívala vodní sílu dřívějšího mlýna i parního stroje. Tento rozvoj průmyslu a podnikání přinesl řadě zdejších obyvatel nové zaměstnání a zdroj obživy. Budování nových továren pokračovalo i v následujících letech. Z mlýnu na obilí se tak stala továrna bavlny, další mlýn se přeměnil na přádelnu, další dva mlýny na prkna spolu s mlýnem na dřevěné piliny se proměnily v trhárnou bavlny. V trhárně bavlny se proměnily také tři brusírny skla, čtvrtá brusírna se změnila nejprve na mlýn na papír a později také v trhárnou s částí brusírny skla. V

polovině 19. století měl Bílý Potok již 277 domů a žilo zde na 1800 obyvatel, kteří navíc od roku 1848 přestali být sužováni robotou a roce 1850 se obce staly samostatnými správními jednotkami. V roce 1858 a o třicet let později znovu byla obec postižena ničivými povodněmi, ani ty však nedokázaly rozvoj Bílého Potoka zastavit. V roce 1881 byla v obci postavena nová škola, která byla o jedenáct let později rozšířena na čtyřtřídní. Pro nedostačující kapacitu školy však musela být jedna třída zřízena ve staré škole. Na místě dřevěné kaple byl obcí a dobrovolnými příspěvky občanů v letech 1888 až 1890 postaven kostel. Vysvěcen byl 28. září 1890. O tři roky později byla v obci nově postavena (již dříve existující) hasičská zbrojnice s dozornou. V druhé polovině 19. století byl založen také hřbitov a díky příspěvkům obyvatel obce byla v letech 1893 - 1895 vybudována silnice od Zadní Studánky na Smědavu. V této době byly také vybudovány všechny nynější mosty.

Na přelomu 19. a 20. století dosáhl počet obyvatel Bílého Potoka svého maxima. V této době obec čítala 410 domů a žilo zde okolo 2340 obyvatel. Z toho prakticky všichni byli německé národnosti. Za zmínku stojí také stav hospodářských zvířat v Bílém Potoce k roku 1890 - bylo zde 68 koní, 268 kusů hovězího dobytka, 307 koz, 33 prasat a 16 včelstev. V obci byla četnická stanice, poštovní úřad a železniční stanice, dále zde byly 4 obchody se smíšeným zbožím, autoopravna, drogerie, obchod s drůbeží, kino, koloniál, cukrárna, kramářství, obchod hračkami, obchod střížním zbožím, mlýn, 5 pil, 17 hospod a prodej časopisů. Svou živnost v Bílém Potoce vedli: 4 pekaři, 3 výrobci másla, pokrývač, 14 soustružníků, bednář, 3 řezníci, 4 dopravci, 2 holiči - kadeřníci, zahradník, koželuh, zelinář, podomní obchodník, porodní bába, 9 obchodníků se dřevem, 5 výrobců dřevěného zboží, lakýrník, nožíř, sedlář, zámečník, 2 kováři, krejčí, 4 obuvníci, 2 trafikanti, 3 stolaři a kolář.

Obec žila poklidným a spokojeným životem, o tom svědčí velký rozvoj společenského a kulturního života - na konci 19. století v obci působili dobrovolní hasiči, spolek vysloužilců, německý tělocvičný spolek, dělnický tělocvičný spolek, pěvecký spolek, cyklistický a včelařský spolek.

V roce 1900 byla dána do provozu místní dráha, vedoucí z Hejnic do Bílého Potoka, která se napojuje na trať z Liberce. Ze stejné doby je také první zmínka o prameni "zázračné vody" v místě dnešního pramene kyselky za penzionem Krakonoš. O šest let později byl obecní úřad přestěhován do tamější školní budovy. V roce 1913 pak začala výstavba silnice ze Smědavy přes Bílý Potok do Hejnic a Raspenavy. Prosperitu a klid však ukončila první světová válka, která přišla v roce 1914. Lidé během ní trpěli nedostatkem, potraviny a další, dříve běžně dostupné zboží byly vydávány pouze na lístky, různé naturálie byly odváděny pro potřeby armády, stejně jako koně. Navíc ještě zdejší muži odcházeli na frontu a zprávy o prvních padlých na sebe nenechaly dlouho čekat. Situace se zásobováním byla s přibývajícím měsíci stále horší a horší, lidé už nejednou poznali hlad, v zimě navíc trpěli nedostatkem topiva a tedy i zimou... Rok 1918 a konec války byl pro všechny skutečným vysvobozením. Ani po válce však ještě neustaly všechny problémy. Potíže se zásobováním se táhly ještě řadu měsíců, po vyhlášení samostatného Československa navíc vyvstal nový problém - problém národnostní. Většina německých obyvatel v pohraničních oblastech totiž se vznikem Československa nesouhlasila a v listopadu roku 1918 tak byla nelegálně vyhlášena autonomní oblast Deutsch - Böhmen, která československou vládu bojkotovala. Situaci musel vyřešit až příchod československé armády do pohraničí.

Život v obci se tedy pomalu ale jistě vracel do starých kolejí. Na počátku 20. let se opět začal zmáhat průmysl a podnikání, např. v roce 1920 vznikl podnik Rudolf Klamt - dřevoprůmysl a pila, který dal mnoha zdejším lidem práci. K roku 1921 v obci žilo 1875 obyvatel. V době první republiky k obci patřila také osada

Jizerka. Třicátá léta přinesla světovou hospodářskou krizi, která zdejší život značně poznamenala. Ke všemu se v sousedním Německu dostal k moci Hitler a napětí v Čechách stále rostlo. Po mnichovské zradě byly Sudety zabrány německou armádou a příchod druhé světové války na sebe nenechal dlouho čekat. Tato válka zde probíhala podobně jako válka předešlá - všude vládl strach, bída a nedostatek. Konec války přinesl až květen roku 1945. Po válce následoval odsun německého obyvatelstva s výjimkou antifašistů. Tím se Bílý Potok značně vysídlil a velký pokles počtu obyvatel nestačil dorovnávat ani příchod nových osídlenců z vnitrozemí. K roku 1947 tak v obci žilo již pouze 827 obyvatel. Bílý potok se z válečných útrap pomalu vzpamatoval. Opět se začaly uplatňovat některé podniky, dávající lidem tak potřebnou práci. Např. továrna Floriana Krause - syn, vyrábějící umělou bavlnu, v této době zaměstnávala na 20 dělníků, vedoucím podnikem zpracovávajícím dřevo byly po válce firmy Rudolf Klamt a František Rohn, zaměstnávající několik desítek obyvatel. V 50. letech v obci probíhalo budování a rozvoj, do roku 1970 počet obyvatel dokonce mírně stoupl na 945, v této době zde bylo 244 domů. Do roku 1991 však počet obyvatel opět klesl, a to až na číslo 597, také počet domů se snížil na 183. Od roku 1992 v obci opět po deseti letech funguje obecní úřad.

